

Quan Alki Zei va contar la seva vida a LIFO

Déspina Trivoli

Traducció: Jaume Almirall

L'article s'havia publicat per primera vegada a [lifo.gr](https://www.lifo.gr) el 22 de setembre de 2011; la mateixa revista el va tornar a publicar el 28 de febrer de 2020, l'endemà de la mort de l'escriptora, de la qual enguany es commemora el centenari del naixement. Es trobarà en el següent enllaç: <https://www.lifo.gr/culture/vivlio/otan-i-alki-zei-afigithike-ti-zoi-tis-sti-lifo>. En reproduïm també les imatges que l'acompanyaven.

Vaig néixer a Atenes, però els primers anys de la meva infantesa vaig passar-los a Samos, amb l'avi, a causa de la malaltia de la mare. Allà, amb la meva germana, xalàvem d'allò més i de cap de les maneres no teníem ganes de tornar a casa.

Malagari, que a més em va inspirar el Lamagari de *El tigre de la vitrina*, era un lloc de somni, davant per davant de Vathí —els qui tenien casa a la capital hi tenien el xalet. Llavors de totes les cases en dèiem «torres», i cadascuna tenia el seu jardí amb pins immensos, que arribaven fins al mar. De l'hort de l'avi anàvem a sortir directes al mar. Quan vam tornar a Atenes vam canviar moltes vegades de casa, de Kipseli fins a Tritis Septemvriu, però la major part dels anys ens vam estar a la plaça Amerikís.

Quan va arribar l'Ocupació vaig ingressar a l'Organització Juvenil Panhel·lènica Unida [EPON]. El germà de la mare s'havia casat amb Didó Sotiriu, que hi estava embolicada fins al cap d'amunt, i va ser ella que ens va fer entrar a la Resistència. El pare era venizelista i simpatitzava amb el Front d'Alliberament Nacional [EAM] i amb la Resistència, però ens imposava límits perquè no ens emboliquéssim enlloc. Naturalment, no ens el vam escoltar.

Fins a les tres, que ell treballava al Banc d'Atenes, a casa tot anava en doina. Fèiem fins i tot reunions de dones.

Llavors vaig anar a l'Escola Aidonopulu encara que em dedicava molt al teatre de titelles —m'havia fet càrrec d'escriure l'obra que hi representàrem. Quan fèiem la representació, la nostra professora, Eleni Perraki, va portar a l'escola Elitis, Gatsos, Màrios Ploritis i Iorgos Sevastíkoglu, que més endavant va ser el meu marit.

Amb I. Sevastíkoglu, a Ialta

Quan les necessitats de la Resistència ja augmentaven, vaig deixar el teatre de titelles. Ja ens havíem abalançat. Quan es va produir l'alliberament, va venir la Didó i ens va dir que ens n'anéssim —i naturalment vaig dir a Iorgos Sevastíkoglu «que no sigui que no em vinguis a buscar i em deixis aquí amb el pare». I efectivament, un dia, a mitja nit, va venir a buscar-me i ens en vam anar d'amagat i vam fer cap a Làrissa. Ara que hi penso, dic: «Molt bé. Se'ns va ordenar que ens n'anéssim d'Atenes. Que anéssim on? Vols dir que a Làrissa era una altra Grècia?

Vam tornar a Atenes amb l'Acord de Vàrkiza. El 48, Sevastíkoglu va fugir d'amagat a Taixkent, però a mi em van agafar i vaig anar a l'exili a Quios. Vaig rebre un paper de la Secció d'Estrangeria segons el qual em cridaven «per a un assumpte del meu interès». Volien que firmés una declaració —si no la firmaves, anaves a l'exili. A Quios estàvem tancades en una caserna, com si estiguéssim a la presó.

Dormíem en catres un a tocar de l'altre, dins les sales. No ens torturaven, senzillament estàvem ocultes allà dins i no vèiem ni una ànima. Hi havia l'Aleka Païzi, la Ketí

Dirintàua, la Nanà Kal-lianessi, que més tard va se la meva editora a Kedros, i moltíssimes dones de províncies.

Quan en vaig sortir, volia anar-me'n, però no podia obtenir es passaport de cap manera. Vaig aconseguir arribar a Taixkent, via Itàlia, el 1954. A Taixkent, jo desentonava completament: totes eren guerrilleres de pobles i ja hi havien viscut cinc anys.

No era el que jo m'esperava. Per precaució, el Iorgos no n'havia escrit res. Per dir-me fa fred, porta molts jerseis, res. Ens en vam veure un tip de voltar pels mercats per trobar-me un abric, ja que havia quedat erta de fred. Ens hi vam quedar dos anys, vam viure-hi també la guerra civil de Taixkent. Era molt dur veure persones que havien lluitat costat per costat esbatussant-se els uns als altres. Després del XXe congrés del partit, el 1957, ens en vam anar a Moscou.

El tigre de la vitrina, vaig escriure'l a Moscou, amb nostàlgia dels meus anys d'infantesa. Va començar perquè molt sovint contava als meus fills les històries dels meus anys d'infantesa amb l'avi. El vaig escriure de pressa i el vaig enviar al meu amic, Dimitris Despotidis, que tenia l'editorial Themélio [Fonament]. No em va respondre, i quan vaig venir a Grècia li vaig preguntar: «Què passa amb el llibre?» Em va dir: «Mira-te'l, és a la vitrina.» Llavors va estar molt poc en circulació, però va tenir un gran èxit després del Canvi Polític —i els pares, però també els mestres van trobar molt estrany aquest llibre. Van pensar: per què parlem de la dictadura als infants?

Va ser una època molt activa: vaig aprendre rus, vaig anar a estudiar cinematografia a l'Institut Cinematogràfic. Al Iorgos les cose li anaven molt bé, fins i tot va portar als escenaris la seva obra, *L'Anguela*, i poc abans d'anar-nos-en el van fer fins i tot director artístic del Teatre Vakhtàngov. A Moscou m'hi vaig estar vuit anys —el nostre pensament

ja era com tornariem a Grècia. Crèiem que fariem un retorn triomfal, fins que va venir Ilias Iliú i l'hi vaig preguntar. «Mira, tornaran els tres primers, després l'EDA¹ protestarà i a poc a poc tornaran els altres.» I els tres primers que vam tornar vam ser jo i els meus dos fills, el setembre del 64.

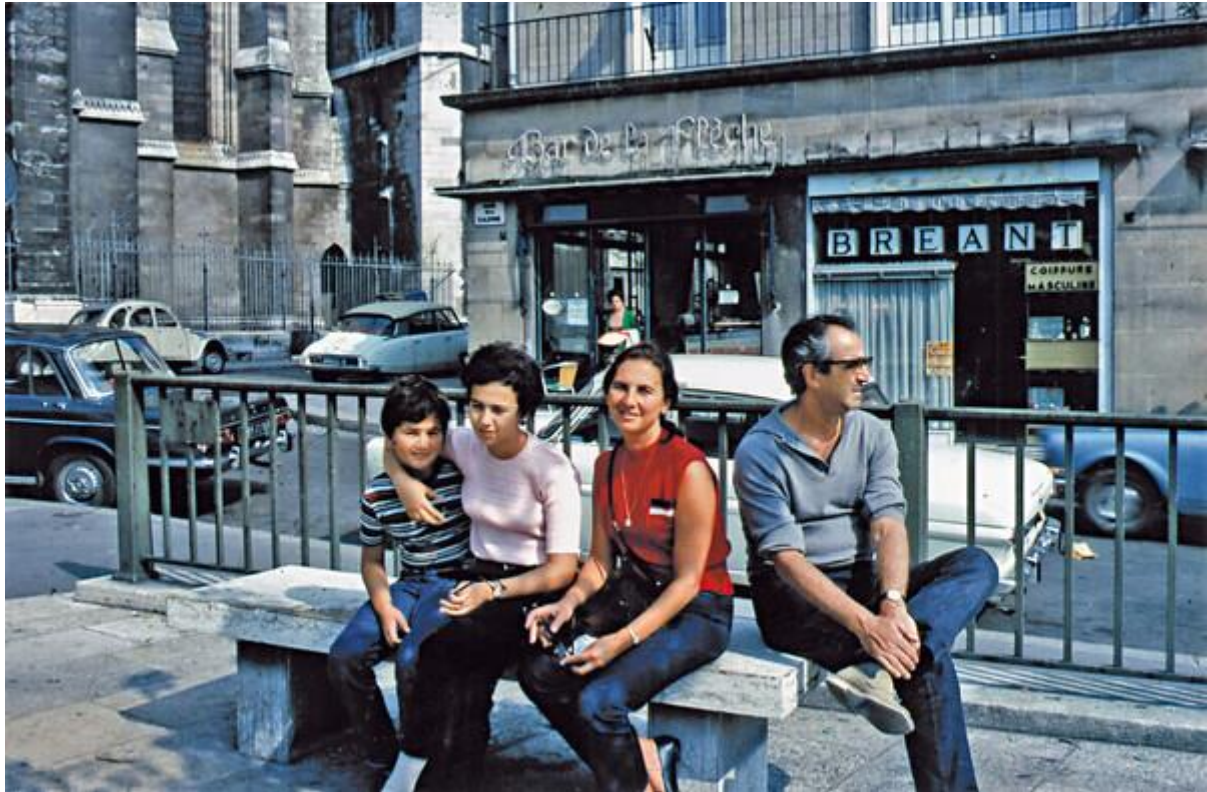

A Taixkent, el 1956

Encara no ens havíem acabat d'acostumar a Atenes, va arribar la Junta, i ens en vam anar a París. El Iorgos treballava a la universitat i havia creat una companyia amb Antoine Vitez a la seva escola, a la Sorbona. Jo ensenyava grec a uns quants estrangers. A part de les dificultats econòmiques que hi passàvem, allò era una bogeria. Primer amb la Resistència, després amb l'escissió del partit —no fèiem més que córrer.

¹ ΕΔΑ, sigles en grec de Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά: Esquerra Republicana Unitària, coalició fundada el 1951.

Corríem contra la Junta amb la Melina. Ens vam relacionar amb la Melina a París. Era una *star* grega —no hauria pogut imaginar-me que fos una persona tan diferent. També es va produir, el 69, l'escissió entre el Partit Comunista Grec de l'interior i el de l'exterior. Tornàvem a córrer, encara que amb el partit de l'exterior vam creure que aquell ja era el comunisme que havíem somiat.

Amb I. Sevastíoglou i els fills, autoexiliats a París, el 1967

Anava de cafè en cafè per trobar la tranquil·litat per escriure. A casa, venien els fills, els seus amics entraven i sortien. A París vaig escriure també *La gran passejada de Petros*. Quan es va haver acabat la Junta, els meus llibres es van començar a vendre d'allò més bé. Escriure em prenia llargs espais de temps —arribar a un país i fins que m'hi acostumava, em costava temps. Jo també intentava trobar-me a mi mateixa.

Escrivia contes per a adults per a la *Revista d'Art* des de Moscou, i després també vaig escriure llibres sencers: *La promesa d'Akhil·leas*, que conté molts elements autobiogràfics, *L'avi mentider*, i una pila d'altres. Ara també escric, però no em preguntis què, perquè jo, fins que no he acabat, no ho dic enlloc.

Quan vam tornar definitivament a Atenes, el 1980, ja m'hi havia acostumat: no havia idealitzat res i així no vaig tenir dificultats a acostumar-m'hi. Llavors ja vaig començar a escriure molt més regularment, a anar a escoles, a posar-me en contacte amb infants. Ara trobo estrany que, amb tants vampirs, els infants encara llegeixin els meus llibres. Potser perquè si he aconseguit alguna cosa és estimar els meus petits personatges i a convertir-me també jo en l'infant per al qual escric.